

Immers, dichotome vertakking hoort thuis bij varenachtige planten en de „allerhoogste” plant, die het ook vertoont, is het levende fossiel *Ginkgo biloba*. Zouden sommige bladen van *Ficus* nu heusch zulke atavisten zijn?

De gaffeling der nerven treedt niet altijd direct aan den voet op. Er zijn vele overgangsbladeren, waar de middennerf een tijd lang gewoon zijnerven afgeeft om dan opeens te „gaffelen” (fig. 4b). Bij de planten uit het beschaduwde bosch van den Tangkoeban Prahoe (fig. 1 en fig. 4d) is het zoo zelfs met alle stompe bladeren gesteld. Bij fig. 2 zal men zien, dat alleen het middelste blad zuiver gegaffeld is. Bij bladeren van het spatelvormige type ligt de gaffel meestal boven het midden.

Er zijn nog bladeren, die een abnormalen indruk maken. Dat van fig. 4d vertoont een onvolkomen gaffeling: de twee helften zijn niet geheel gelijk. Zulke bladeren helderen tevens het principe van de dichotomie op. We hebben hier namelijk geen echte dichotomie, doch een der zijnerven wordt opeens even dik als de hoofdnerf en gaat zich nog eens vertakken. Bij het z.g. „zuiver-gegaffelde” blad is dit de eerste zijnerf. Blijkbaar kunnen zich hier de aan de randen grenzende blad-„vakken” rechts en links goed ontwikkelen, doch de centrale „vakken”, die de twee gelijke nerven resp. links en rechts naast zich zouden kunnen dragen, blijven samen ongedifferentieerd tot één groot centraal „vak” zonder nerven. Slechts bij fig. 4d zien we aan de punt nog eenige differentiatie door nerven in dit centrale deel. Bij andere dergelijke bladeren (niet afgebeeld) zijn twee punten ontstaan door de gaffeling.

Natuurlijk is het bovenstaande geen diepgaande verklaring, doch wel een verklarende beschrijving, waardoor het afwijkende blad beter begrepen wordt. Er is hier schijnbare dichotomie. Een onderzoek naar den groei van het jonge b'ad zou voor dieper onderzoek zeer nuttig zijn.

Het omgekeerde verschijnsel, dat echt-dichotome nerven door ongelijkheid der twee partners een hoofdnerf schijnen te vormen, die in wezen een sympodium is, is meer bekend bij varenbladeren.

Ficus truncata heeft altijd en uitsluitend stompe bladeren. Het blijkt, dat hier ook een soort gaffeling aanwezig is, maar deze ligt altijd dicht bij den top en in bijna alle gevallen is de „gaffeling” onvolkomen, zooals in fig. 4d. De zijnerf, die zich hier emancipeert tot mede-hoofdnerf, wordt wel even dik als de echte hoofdnerf of zelfs nog dikker, maar blijft een beetje op zij liggen, zoodat de „gaffel” scheef geplaatst is en zijn oorsprong gemakkelijk te raden valt.

Bandoeng.

L. VAN DER PIJL.

RECORD-JACHTTROPHEEËN

In het Maartnummer 1937 van dit tijdschrift vermeldt Dr K. W. DAMMERMAN een aantal record-jachttropheeën en verzoekt hij om vermelding van eventueel grootere stukken (zie ook de desbetreffende mededeeling in het Mei-nummer 1937).

Het onder 12 vermelde gewei van het Javaansche hert (*Cervus hippelophus* CUV.) kan men m.i. moeilijk onder de recordstukken rekenen; ik zag bij den heer A. J. M. LEDEBOER verscheidene geweien, die belangrijk beter zijn. Ik vermeld hier de afmetingen van de (tot dusverre) grootste door mij gevonden „Abwurfstange” van een hert uit den Baloeran: lengte van deze (linker) hoofdstang: 95.5 cm; omvang van de stang boven de roos 18,8 cm; omvang van de roos: 21,8 cm.

Ook het onder 13 genoemde kidang-gewei (*Cervulus muntjak* ZIMM.) is geenszins een groot gewei. Een door mij in den Baloeran gevonden schedeldak met horens toont de volgende maten:

lengte van beide hoofdstangen: 21 cm; omvang van beide „rozen” 12 cm. De omvang der stangen is slechts weinig minder. Dit geweitje is dus veel groter dan het door Dr DAMMERMAN geciteerde; het is inderdaad een „zeer goed” gewei, doch ik zou het geen „kapitaal” stuk durven noemen, want ik heb er nog verscheidene betere gezien.

Bondowoso, 6 Dec. 1937.

F. J. APPELMAN.

Naar aanleiding van de opgaaf van Dr DAMMERMAN in De Trop. Nat. van Maart 1937 over record-jachttropheeën in het Zoölogisch Museum te Buitenzorg aanwezig (zie ook de desbetreffer de mededeeling in het Mei-nummer 1937), zij hier een nieuwe aanwinst van een kidang-horen (*Cervulus muntjak* ZIMM.) van genoemd Museum meegedeeld. Deze kidangbok is in Augustus 1937 door den heer K. PUFKUS op de onderneming Tjiseureuh, Poentjak-pas, geschoten, en heeft de volgende afmetingen: lengte van de rechter stang 227 mm, links 228 mm; omtrek van den rechter rozenkrans 117 mm, links 120 mm; grootste breedte (Auslage) 199 mm, breedte tusschen de horenpunten 94 mm, lengte van den rechter zijtak (Augsprosse) 82 mm, links 73 mm, afstand tusschen de punten van de zijtakken 110 mm. Het drooggewicht van horens met geheele bovenkaak bedraagt 557 gram. Het was een zeer oude bok, die op rug en buikzijde veel kale plekken bezat. De snijtanden en kiezen waren zeer sterk afgesleten, de slagtanden bijzonder sterk ontwikkeld; deze laatste hadden een lengte — langs den buitenbocht gemeten — van 62 mm en een omvang van 31 mm. Het gewicht van den heelen bok met ingewanden was 29½ kg.

Het Zoölogisch Museum te Buitenzorg bezit bovendien nog een in zijn geheel opgezetten kidang-bok. Deze eveneens zeer oude bok is in 1930 door ondergeteekende in den koffietuin van den heer A. J. M. LEDEBOER te Wadoeng-West, Oost-Java, geschoten. De afmetingen der horens zijn: lengte van de rechter stang 246 mm, links 245 mm; omtrek van den rechter rozenkrans 140 mm, links 143 mm; grootste breedte 179 mm, breedte tusschen de horenpunten 72 mm; lengte van den linker zijtak 102 mm; de rechter zijtak was afgebroken en is kort vergroeid. Het gewicht van den heelen bok met ingewanden was 32¼ kg.

Beide genoemde stukken zijn nog niet als de grootste kidang-horens, afkomstig van Java, te beschouwen. Een record-kidangoorn is in het bezit van den heer A. J. M. LEDEBOER. De heer L. was zoo vriendelijk mij de maten op te geven. Deze zijn: lengte van de rechter stang 265 mm, links 270 mm; omtrek van den rechter rozenkrans 135 mm, links 136 mm; grootste breedte 190 mm, breedte tusschen de horenpunten 90 mm; lengte van den rechter zijtak 90 mm, links 90 mm. Wij laten hier nog de maten van den op een na besten kidangbok van den heer L. volgen, in volgorde als boven, deze zijn: (r) 210 mm en (l) 225 mm, (r) 140 mm en (l) 141 mm; 210 mm; 75 mm; (r) 75 mm en (l) 80 mm.

In dit verband wil ik er nog op wijzen, dat door de expeditie naar de Kleine Soenda Eilanden van Dr B. RENSCH in 1930 van het eiland Lombok een groote verzameling kidang-horens — grootendeels aangekocht bij de bevolking — medegebracht is. In deze collectie waren zeer groote horens en ik meen mij te herinneren, dat er een recordstuk van 275 mm lengte bij was. Een gedeelte van deze collectie is ook in het Zoölogisch Museum te Buitenzorg aanwezig. Van het eiland Bali kwamen in vroeger jaren eveneens zeer goede kidanghorens. In mijn bezit is een nog betrekkelijk jonge bok — weliswaar geen groot, maar toch een aardig geweitje — mooi gevormd, een echte „toekomstbok”, helaas als gewoonlijk door de bevolking te vroeg gestroopt. Van het eiland Borneo heb ik nooit goede kidangbokken gezien; alles wat ik daarvan in handen gehad heb was middelmatig of slecht.

Over record-herten (*Cervus hippelaphus* CUW.), afkomstig van Java, vindt de lezer in het artikel „Het Hiang-Plateau als Natuurmonument”, Jubileum-uitgave van de Vereeniging tot Natuurbescherming, bladz. 38, het een en ander vermeld. Hierin worden de volgende maten en gewichten van het Java-hert opgegeven. Het gewicht van een grooten „Feisthirsch” bedraagt, niet ontweid, 160 kg en het drooggewicht van een groot gewei met de geheele bovenkaak 5,16 kg; grootste afstand tusschen de hoofdstangen 910 mm, bij de tweede vertakking 968 mm en bij de onderste vertakking, de „Augsprosse”, 550 mm; lengte van de stangen 1000 mm; omtrek van den rozenstok 140 mm, van den rozenkrans 200 mm en van den stang 180 mm. Er komen op den Hiang echter nog veel grootere geweien voor; zoo vond men b.v. afgestooten stangen van 1040 mm lengte, met een rozenkransomtrek van 235 mm. terwijl een enkele van deze stangen 3½ kg woog, d.w.z. het heele gewei met schedel ongeveer 8 tot 8½ kg.

Boven vermelde maten zijn eveneens nog niet als die van het record-hert van Java te beschouwen. De afmetingen volgens de laatste berichten van den heer LEDEBOER zijn: lengte van de rechter hoofdstang 1100 mm, links 1115 mm; omtrek van den rechter rozenkrans 230 mm, links 230 mm; omtrek

van den rechter stang even boven de roos 200 mm, links 200 mm; grootste breedte 850 mm; breedte tusschen de punten van de hoofdstangen 470 mm, breedte tusschen de punten van de middelste takken 775 mm, en breedte tusschen de punten van de onderste takken 350 mm. Het drooggewicht met de geheele bovenkaak bedraagt 7,1 kg. De grootste breedte van een van de Hiang-hertehorens is 980 mm.

Met het oog op de in dit tijdschrift en elders verschijnende opgaven acht ik het van belang, dat de nieuwste gegevens van werkelijke recordstukken hier vastgelegd worden.

Wij gelooven niet, dat nog grootere of zwaardere hertehorens of kidanghorens, afkomstig van Java, bekend zijn. Betrouwbare maten van werkelijke recordstukken uit het verleden, b.v. uit den tijd van JUNGHUHN, zijn ons van het Hiang-Plateau niet bekend. Toch kunnen wij gerust aannemen, dat toentertijd hertegeweien van bovenvermelde afmetingen volstrekt geen zeldzaamheid geweest zijn. Deze afmetingen geven ons trouwens ook een goede aanwijzing van hetgeen bereikt kan worden door een goede bescherming, zooals de heer LEDEBOER die op het Hiang-Plateau toepast.

De bedoeling is en kan nooit zijn herte- of kidanghorens van geweldige afmetingen te fokken, maar in de eerste plaats een volstrekt gezonden wildstand. En waar een goede en gezonde wildstand wordt aangetroffen, daar behoeven wij ons niet ongerust te maken, daar zorgt het wild van zelf voor behoorlijke tropheeën.

Buitenzorg, Febr. 1938.

P. F. FRANCK.

KORTE MEDEDEELINGEN

Verdrinkend bosch. — Naar aanleiding van het verzoek van den heer VAN STEENIS om meerdere berichten te mogen vernemen betreffende

afstervende bosschen in andere overstromingsgebieden dan de reeds in het laatste Novembernummer van „De Tropische Natuur” vermelde complexen, kan ik mededeelen, dat ik gedurende mijn zwerftochten over de Anambas- en Natoena-eilanden in 1936 een dergelijke boschafsterving heb mogen waarnemen in het mondingsgebied van de Soengei Sekeram aan de westkust van het eiland Boengoeran of Groot-Natoena.

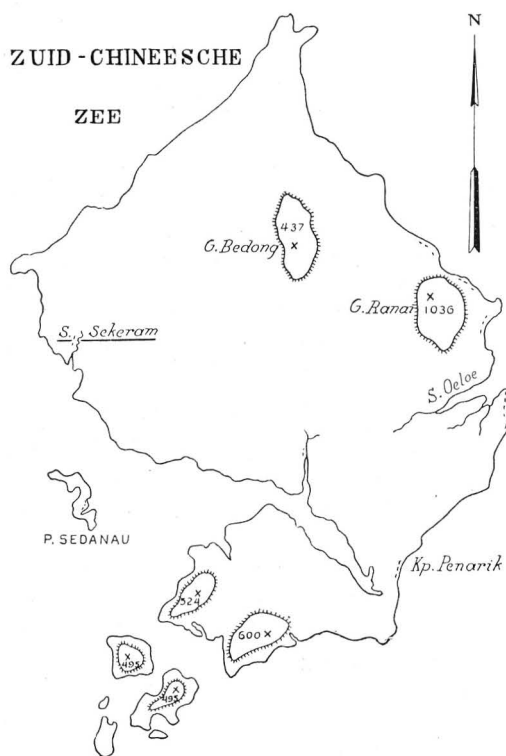
Het is een betrekkelijk kleine kali van ca 5 à 6 km lengte. De breedte van het open vaarwater in den benedenloop bedraagt ongeveer 50 à 60 m. De oevers zijn met mangrove begroeid, evenals zulks het geval is bij de overige op het eiland voorkomende rivieren of zee-inhammen, waarvan de twee grootste en voorname zijn de S. Penarik aan de westkust, ten Zuiden van de S. Sekeram, en de S. Oeloe aan den oostkant.

In tegenstelling met het frissche, groene uiterlijk der overige vloedbosschen van dit eiland, vertoonde het mondingsgebied van de S. Sekeram hetzelfde afstervingsbeeld, als fig. 1 van de Djenemaëdja-delta weergeeft.

Een paar andere bijzonderheden van het eiland, die mij o.a. opvielen, waren, dat het wilde varken door de bevolking in het Noorden met den naam van *k a m b i n g - o e t a n* werd betiteld, terwijl een inwoner van *kg. Penarik* aan de oostkust in stede van een bloemenhof er een „tuin” van alle mogelijke soorten schelpen op nahield, groote en kleine, op staken van verschillende hoogten (zie het geschrevene omtrent „Eierdopboompjes” van Dr VAN STEENIS in het Januari/Februari-nummer van dezen jaargang).

Een schetskaartje van Groot-Natoena vergezelt deze mededeelingen ter verduidelijking.

P. BAKKER.

Groot-Natoena of Boengoeran.

Schaal 1 : 750.000.